

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 18 sierpnia 2020 r.

Pozycja 218

POSTANOWIENIE

z dnia 20 maja 2020 r.

Sygn. akt Ts 6/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych – przewodniczący
Rafał Wojciechowski – sprawozdawca
Leon Kieres,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 12 września 2019 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnąć zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 stycznia 2018 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność: po pierwsze, a) art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (ówcześnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 23, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 52; dalej p.u.s.p.) w zakresie zwrotu „Minister Sprawiedliwości”, b) art. 77 § 1 ust. 1 p.u.s.p., w zakresie zwrotu „a w szczególnie uzasadnionych przypadkach także w sądzie wyższym”, c) art. 77 § 9 p.u.s.p. w całości z art. 45 ust. 1 w związku z art. 179 oraz w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 (błędnie wskazanym jako art. 114 ust. 3 pkt 17) oraz z art. 2 w związku z art. 179 oraz w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji (błędnie wskazanym jako art. 114 ust. 3 pkt 17); po drugie, art. 244 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1460; dalej: k.p.c.) oraz art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 2261, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1265; dalej: u.p.g.) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji; po trzecie, art. 417 § 1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 459, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1145; dalej: k.c.) w zakresie, „w jakim pomija odpowiedzialność organów państwa za nieuzasadnione działanie zgodne z literą prawa”, z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

W ocenie skarżącego, zakwestionowane przepisy naruszyły jego konstytucyjne wolności i prawa, ponieważ: po pierwsze, art. 77 § 1 p.u.s.p. narusza „prawa skarżącego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości »w sprawach«, o których mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji przez osoby nominowane na funkcję [sędziego przez Prezydenta RP ze wskazaniem miejsca (siedziby), pełnienia funkcji oraz obszaru właściwości i właściwości rzeczowej do sprawowania wymiaru sprawiedliwości]”. Skarżący zarzuca, że sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez osoby delegowane przez Ministra Sprawiedliwości powoduje „sprawowanie tych czynności przez osoby nieumocowane”. W zakresie zwrotu „a w szczególnie uzasadnionych przypadkach także w sądzie wyższym” wskazał na naruszenie właściwości sądu w ten sposób, że „w sądzie właściwym rzeczowo orzeka sędzia nie mający nominacji Prezydenta RP do orzekania w tymże sądzie, a wręcz nie posiadający »uprawnień« (...)”. Po drugie, art. 244 § 1 k.p.c. narusza prawa skarżącego do sprawiedliwej i rzetelnej procedury sądowej, ponieważ zaskarżone normy prawne zobowiązują sąd do uznania za wiążący dokument urzędowy (legitymację Prokuratora Generalnego) w sytuacji, w której dokument ten poświadcza nieprawdę. Po trzecie, art. 417 § 1 k.c. narusza „prawa skarżącego do odszkodowania za niesłuszne i pozbawione podstaw prawnych albo faktycznych działanie organów państwa”, „poprzez pominięcie odpowiedzialności organów państwa za nieuzasadnione działanie zgodne z literą przepisów”.

Postanowieniem z 12 września 2019 r. (doręczonym skarżącemu 23 września 2019 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał stwierdził, że w zakresie art. 77 § 1 p.u.s.p. skarżący nie usunął braków formalnych skargi, wymienionych w pkt 4 i 5 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 23 marca 2018 r., w których został wezwany do wskazania, jakie jego prawa lub wolności wynikające z powołanych w *petitum* skargi wzorców kontroli zostały naruszone zaskarżonymi przepisami, a także sposobu ich naruszenia oraz uzasadnienia zarzutu niezgodności zakwestionowanych przepisów z Konstytucją. W odniesieniu do art. 77 § 9 p.u.s.p. oraz art. 244 § 1 k.p.c. stwierdził, że przepisy te, w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, nie stanowiły podstawy wydania ostatecznego orzeczenia. W zakresie art. 417 § 1 k.c. badana skarga nie spełniła warunku wynikającego z art. 79 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

Na powyższe postanowienie skarżący złożył – w ustawowym terminie – zażalenie. Zarzucił w nim, że Trybunał lakonicznie uzasadnił zaskarżone postanowienie, niekonsekwentnie orzeka w skargach o takiej samej treści i w zakresie takich samych przepisów oraz wzorców kontroli, a także niesłusznie zawężył pojęcie „niezgodnego z prawem działania” zawartego w art. 77 ust. 1 Konstytucji. Skarżący wniósł o nadanie dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał rozpatruje zażalenie w składzie trzech sędziów na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznając zażalenie bada zakwestionowane postanowienie pod kątem prawidłowego zidentyfikowania w nim przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty sformułowane w zażaleniu nie podważają podstawy odmowy nadania skardze dalszego biegu.

3. Trybunał w zaskarżonym postanowieniu prawidłowo stwierdził, że art. 77 § 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, ze zm., dalej: p.u.s.p.) oraz art. 244 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) i art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1265, ze zm.; dalej: u.p.g.) nie są przepisami, na podstawie których Sąd Apelacyjny w wyroku z 13 stycznia 2017 r. (sygn. akt. [...]), oddalającym apelację, orzekł ostatecznie o prawach skarżącego.

3.1. Trybunał prawidłowo określił podstawę prawną ukształtowania się składu sądu orzekającego w sprawie skarżącego, wskazując na art. 77 § 1 p.u.s.p. „W składzie orzekającym w Sądzie Apelacyjnym w K. zasiadał sędzia Sądu Okręgowego, którego miejscem służbowym orzekania, zgodnie z aktem powołania Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, był Sąd Okręgowy w K.. Sędzia ten został delegowany do Sądu Apelacyjnego w K. przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 77 § 1 [p.u.s.p]. Analogiczna sytuacja wystąpiła również w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji”, gdzie orzekał sędzia Sądu Rejonowego delegowany do Sądu Okręgowego. Potwierdzenie co do podstawy prawnej ukształtowania składu sądu rozpoznającego postępowanie skarżącego znajduje się w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 21 lutego 2018 r. (sygn. akt [...]), odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

3.2. Z uwagi na ocenę badanych przepisów w związku z ostatecznym orzeczeniem wskazanym przez skarżącego, bezpodstawny jest jego zarzut co do niekonsekwencji Trybunału we wskazanych rozstrzygnięciach, w których doszło do nadania skardze biegu w zakresach: art. 77 § 9 p.u.s.p. (w sprawie o sygn. Ts 123/17 i Ts 2/18), czy art. 77 § 1 pkt 1 i § 9 p.u.s.p. oraz art. 244 § 1 k.p.c (w sprawie o sygn. Ts 2/18). Każda skarga konstytucyjna została zainicjowana w wyniku innych postępowań sądowych. Ze względu na wymóg określenia przepisu ustawy, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach lub obowiązkach skarżącego, Trybunał bada jedynie te zakwestionowane przepisy, które prowadzą do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego i jednocześnie stanowią podstawę ostatecznego orzeczenia sądu wydanego w jego indywidualnej sprawie.

3.3. Trybunał podtrzymuje ponadto stanowisko w zakresie zaskarżonego art. 244 § 1 k.p.c. oraz art. 33 ust. 2 u.p.g., że regulacje te nie mają bezpośredniego wpływu na ukształtowanie osnowy sentencji orzeczenia o prawach skarżącego. Dopuszczenie radcy Prokuraturii Generalnej do reprezentowania Skarbu Państwa na podstawie legitymacji służbowej nie wkracza w sferę przysługujących skarżącemu konstytucyjnych praw podmiotowych. Wadliwość reprezentacji strony przeciwnej w procesie nie wpływa na prawa podmiotowe skarżącego w dochodzeniu roszczeń.

4. Trybunał prawidłowo stwierdził, że skarżący nie usunął braków formalnych skargi w zakresie pkt 4 i 5 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 23 marca 2018 r., w których został wezwany do dokładnego wskazania, jakie jego prawa lub wolności wynikające z powołanych w *petitum* skargi wzorców kontroli zostały naruszone zaskarżonymi przepisami, a także sposobu ich naruszenia oraz uzasadnienia zarzutu niezgodności zakwestionowanych przepisów z Konstytucją. Skarżący wskazał jedynie prawo do rozpoznania sprawy przez właściwy sąd, które swoje źródło znajduje w art. 45 Konstytucji. Nie określił natomiast, jakie prawa lub wolności konstytucyjne wynikają z pozostałych przepisów Konstytucji powołanych w *petitum* skargi jako wzorce kontroli konstytucyjności. Argumentacja skarżącego przedstawiona w piśmie uzupełniającym braki nie uzasadniła ponadto zarzutu niekonstytu-

cyjności zakwestionowanego przepisu i stanowiła w istocie powtórzenie tej, która zawarta była w skardze konstytucyjnej. Skarżący nie wskazał argumentów przemawiających za niekonstytucyjnością art. 77 § 1 p.u.s.p., a próbował jedynie dowieść, że przepis ten narusza wyłączne uprawnienia Prezydenta w zakresie powoływania sędziów. Nieusunięcie braków skargi jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze w tym zakresie dalszego biegu.

5. Trybunał jednocześnie przypomina, że będąca przedmiotem skargi kwestia konstytucyjności instytucji delegowania sędziów przez przedstawicieli władzy wykonawczej rozważana była przez Trybunał Konstytucyjny w kontekście wskazanego w skardze konstytucyjnej wzorca kontroli (art. 45 Konstytucji) w wyroku z 15 stycznia 2009 r. w sprawie o sygn. K 45/07 (OTK ZU nr 1/A/2009, poz. 3). Trybunał orzekł, że: „art. 77 § 1 pkt 1, 3 i 4 oraz § 2, 2a, 3 i 3a ustawy powołanej w punkcie 1 [p.u.s.p.] jest zgodny z art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 173 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 180 ust. 2 Konstytucji”.

Skarżący nie przedstawił żadnej argumentacji, która podważałaby zasadność poglądu przedstawionego w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego lub nakazywałaby – w ramach rozpoznawanej skargi – od tego poglądu odstąpić z uwagi na nowe, nierozpoznawane wcześniej argumenty.

6. W zakresie kwestionowanej zgodności art. 417 §1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: k.c.) z art. 77 ust. 1 Konstytucji, skarżący zarzucił w zażaleniu postanowieniu Trybunału z 12 września 2019 r. brak dostatecznego uzasadnienia oraz „dokonanie zawężonej wykładni” art. 77 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 Konstytucji każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Przepis ten statuuje zasadę odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez organy władzy publicznej w wyniku ich bezprawnych działań (lub bezczynności) w zakresie wykonywania zadań publicznych. Podstawą odpowiedzialności jest wyłącznie „niezgodne z prawem” działanie organu władzy publicznej, nie ma zatem znaczenia, czy działanie to było subiektywnie zawinione.

Trybunał stwierdza, że skarżący błędnie ocenia, że działaniem niezgodnym z prawem jest również „działanie faktycznie z prawem zgodne ale naruszające normy współżycia społecznego”. Niezgodność z prawem w świetle art. 77 ust. 1 Konstytucji musi być rozumiana ściśle, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem źródeł prawa (art. 87-94 Konstytucji). Pojęcie to jest więc węższe niż tradycyjne ujęcie bezprawności na gruncie prawa cywilnego, które obejmuje obok naruszenia przepisów prawa również naruszenie norm moralnych i obyczajowych, określanых terminem „zasad współżycia społecznego” lub „dobrych obyczajów”. Należy jednak podkreślić, że nie ma przeszkód konstytucyjnych dla związania w ramach ustawodawstwa zwykłego konstrukcji odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej z tradycyjną koncepcją bezprawności ustaloną w płaszczyźnie prawa cywilnego.

Trybunał wyjaśnia, że nie ma związku między zarzutami podniesionymi w skardze a treścią normatywną kwestionowanego przez skarżącego przepisu. Wskazuje ponadto, że przy porównaniu treści wynikających z obu regulacji, skarżący nie wykazał ich wzajemnej niezgodności. Wszelkie czynności władzy publicznej, zgodne z prawem, nie mieszczą się w dyspozycji zaskarżonego przepisu ani wzorca konstytucyjnego.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p. TK – nie uwzględnił zażalenia.